

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ
Εσωτερικ. έτησια δρ. 50.000
• Έξάμηνος » 30.000
• τριμήνος » 15.000
Εξωτερικ. Α.Χ. 2 ή δολ. 6

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ-ΘΕΑΤΡΟ-ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
Συμφάνης 19 Ἀθηνῶν 6 παρ. 1
Τηλ Α. Ν. 10921938
Ίδρυκίτιος - Έκδότιος :
Διτρός : Π. ΚΟΤΣΙΡΙΔΗΣ,
Οίκια Διδάξάου 13

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ - "Έκδοσις ΜΟΥΣΙΚΗΣ & ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ - ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΙΔΙΟΥ 3

Συντάσσεται από 'Επιτροπή-Διττός Π. ΚΟΤΣΙΡΙΔΗΣ-Έπι τής ὄλης Σ. ΠΕΤΡΑΣ

ΕΤΟΣ Α'.

ΑΡΙΘ. 24

ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ 2.500

15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1950

ΤΑ ΟΡΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΑΙΝΤΕΛ

(Συνέχεια)

Συμβαίνει επίσης στο διάλογο μεταξύ solo και χορωδίας να προσθέτει ή ορχήστρα ένα τρίτο στοιχείο που υπερέχει τη δραματική ψυχολογία και που βρίσκεται κάποτε σε φανερή αντίθεση με τα δύο πρώτα. Έτσι στη δεύτερη πράξη του «Judas Maccabaeus» ή ορχήστρα άποτελεί μιάν αντίθεση στο κόρο· ενώ στην ορχήστρα άκούεται ζωηρή άνάτρα μάχη, ή χορωδία τονίζει ένα σχεδόν νεκρωτικό μοιρολόι επάνω στα λόγια «Τι ώραία να πούσουμε γιά σένα, Λευτεριά!» 'Ακόμα καλύτερα μπορούμε να πούμε πως ή ορχήστρα συμπληρώνει τή ζωντανή εικόνα τής νίκης που στέκει πλάι στό θάνατο.

'Αφού τό ορατόριο είναι «έλευθερο θέατρο», ή μουσική πρέπει να άντιπροσωπεύη και τή σκηνογραφία. Γι' αυτό είναι έξαιρετικά άνεπτυγμένη ή ζωγραφική, περιγραφική τής πλευράς. Αύτή άκριβώς ή πλευρά τής μεγαλοφυίας του Χαίντελ προκαλούσε τή μεγαλύτερη κατάπληξη στό άγγλικό κοινό. 'Ο Camille Saint-Saëns έγραφε σχετικά μ' αυτό στόν C. Bellaigue :

«Έγω φθάσα στην βεβαίωτητα πως ό Χαίντελ είχε άποκτήσει στον καιρό του αύτή τή καταπληκτική δημοκρατικότητα, χάρις στην γραφική πλευρά τής τέχνης του που ήταν τότε άπρόβλεπτη και νέα. Τήν κυριαρχία τής χορωδίας και τής φούγκας τήν ειχαν κι άλλοι στόν ίδιο βαθμό μ' αυτόν. Τό καινούργιο όμως που έφερε είναι τό χρώμα, τό νέο στοιχείο που δυσκαλεύμαστε σήμερα να τό δούμε στό έργο του... Δέν μπορούμε βέβαια να μιλήσουμε γιά έξωτισμό, αλλά άς κυτάξουμε προσεχτικά τή «Γιορτή του 'Αλεξάνδρου», τόν «Ισραήλ στόν Αίγυπτο» και ιδιαίτερα τό «L'Allegro e pensieroso» καί άς δοκιμάσουμε να λησμονήσουμε ότι έχει γραφή στό μεταξύ. Σε κάθε βήμα συναντούμε τήν προσπάθεια γιά τή γραφικότητα και τή μίμηση. Αύτή ή έπιδωξις είναι σχετικά μέ τό περιβάλλον, άπ' όπου έβγηκε, πολύ πραγματική και πολύ έντονη και φαίνεται ότι δέν ειχαν γνωρίσει προηγουμένως τίποτε τό παρόμοιο.»

'Ισως όποτιμιά άρκετά ό Σαίνς-Σάνς τήν τέχνη του Χαίντελ ενά έχη τήν κυριαρχία τής χορωδίας, γιατί αύτή ή τέχνη δέν όπηρεχε, καθόσον τότε στην 'Αγγλία, ούτε και σ' αυτόν τόν Purcell όκομη. 'Ισως όποτιμιά επίσης πολύ ότι οδοαστικό έπήρε ό Χαίντελ από τή ζωγραφική, περιγραφική μουσική τόν Γάλλων και τήν έπίδραση που μπορούσε να έξασκήση ή Γαλλία σχετικά μ' αυτό τό ζήτημα. Δέν πρέπει να φαντασθώ κανείς ότι αύτή ή άδοση του Χαίντελ πρός τήν περιγραφή ήταν μοναδική στην εποχή του. Μιά μεγάλη άγάπη γιά τή φύση κυριαρχεί μέσα σ' όλη τή γεωμυσική μουσική εκείνου του καιρού και τήν ώθει πρός τή ζωγραφική μέ ήχους. Περισσότερο από τόν Χαίντελ ήταν

ό Tellmann μουσικός ζωγράφος και πώ διάσημος άπ' αυτόν χωρίς στην έντόπωση που έκαναν οι εικόνες του. 'Η 'Αγγλία όμως στό 18ο αιώνα ήτανε συντηρητική στη μουσική και λάτρευε όπως και άλλοτε τους δασκάλους του παρελθόντος. Κι' έτσι ήταν φυσικό ό Χαίντελ να καταπλήξη μέ τό «χρώμα» και μέ τή «μίμηση» έδώ περισσότερο από όπου ήτοπε άλλοι. Δέν μπορώ να συμμερισθώ μέ τόν Σαίν-Σάνς ότι στό Χαίντελ δέ μπορούμε να μιλήσουμε γιά έξωτισμό. 'Αντιθέτως ό Χαίντελ φαίνεται πως τόν ειχε έπιδώσει περισσότερο από μία φορά, ιδιαίτερα στην ένορχήστρωση τών σκηνών που έμφανίζονται οι δυό Κλεοπάτρες, ή μία στόν «Ιούλιο Καίσαρα» και ή άλλη στόν «Alexander Balus». Διαρκώς όμως ζωγραφίζει τοπία και έντοπώσεις από τή φύση. Είναι βέβαια πολύ στελιζορισμένες εικόνες (ό Μπετόβεν μάλιστα λέει ότι είναι περισσότερο έκφραση συναισθημάτων παρά ζωγραφίες), μέν παρουσιάζουν μία καταιγίδα μέ χαλάζι, τήν ήρεμη ή ταραγμένη θάλασσα, τις μεγάλες ακιές μιάς νύχτας, τό μούσχωμα που πέφτει επάνω σ' ένα άγγλικό τοπείο, ένα πάρκο στό φώς του φεγγαριού, μιάν άνοιξιάτικη αύγή, τό έξόπνημα τών πουλιών. 'Ο «Ακις και ή Γαλάτεια», ό «Ισραήλ στην Αίγυπτο», τό «Allegro» ό «Μεσοία», ή «Σεμλή», ό «Ιωσήφ», ό «Σολωμών», ή «Σουζάννα» περιέχουν μιά πλούσια σολογή από ζωγραφίες κορμένες από τή φύση, που δείχνουν μαζί συνταιριασμένα στόν Χαίντελ τά προτερήματα ενός φλαμανδού ζωγράφου και ενός ρωμαντικού ποιητή. Αύτός ό ρωμαντισμός έπρεπε να κάνει κατάπληξη στόν καιρό του, να δημιουργή ή όμως και μεγάλη άντίθεση, να προκαλή θαυμασμό αλλά και σφοδρές κριτικές. Ένα γράμμα από τό 1751 τόν περιγράφει σαν ένα Μπερλιόζ ή Βάγκνερ που δημιουργεί καταιγίδες στην ορχήστρα.

.... Θά μπορούσε ίσως να κρατήση τήν ύπεροχή του, άν ήταν Ικανοποιημένος να διασκεδάξή [τους άνθρώπους] μέ τόν τρόπο που τούς άρροει· αλλά τό κακό του πνεύμα δέν ήθελε να τό ύποφέρη αυτό· γιατί πραγματικά φανταζόταν πως τίποτε δέν μπορεί να τόν έμποδισά στο δρόμο του, άφού στέκοταν στό γενικό τού μεγαλειότη που άνοιξε λοιπόν ένα νέο βαρέλι μέ ένα άλλο είδος μουσικής (οράτοριο), πώ πλούσια και πώ μεγαλόπρεπης (όπως συνβίζζουν να έκφράζονται γι' αύτήν ή θαυμαστά του) και πώ γιά να κάνει τό θάρροβο μεγαλύτερο τού άρσους να τήν έκτελή μέ τούλάχιστον διπλόν αριθμόν από φωνές και όργανα άπ' ότι έχει άκουσθί ποτέ ώς τά τώρα στο θέατρο. Και δέν τού έφθανε να έρχεται μέ άνταγωνισμό μόνο μέ τό Θεό τής μουσικής, αλλά άκόμη και μέ άλλους θεούς και ιδιαίτερος μέ τόν Αίολο, τόν Ποσειδώνον και τόν

Δια' γιατί σε κάποια στιγμή περίμενα να ακρεμισή το κτίριο από τους έντεχνους ανέμους του· σε άλλη στιγμή πώς ή θάλασσα θά πλημύριζε τους μπάγκους και και θά μās κατάνιε, 'Αλλά πιδ άνυπόφορος άπ' όλα τ' άλλα ήταν ό κεραυνός του. Δι' θά μ'aporέσω ποτέ πά να βγάλω από τό κεφάλι μου τό φοβερό του μούγχισμα.»

Ό Γκαίτε όταν άκουσε τό πρώτο μέρος τής συμφωνίας σε ντό έλασσον του Μπετόβεν ειπε αυτά τά λόγια :

«Είναι πολύ μεγάλο, δότελα τρελλά, είναι οά να φοβάται κανείς πώς θά πύση τό κτίριο.»

Δίν είναι σύμπτωση πού αναφέρω τά όνόματα του Χαίντελ και του Μπετόβεν μαζί. Στο Χαίντελ ζή ένας δεσμευμένος Μπετόβεν. Φαίνεται ήρεμος οάν τους μεγάλους Ιταλούς καλλιτέχνες πού είναι γύρω του: ό **Porpora**, ό **Hasse** και όμως ένας κόσμος δλόκληρος βρισκεται άνάμεσα σ' αυτός και τόν Χαίντελ. Κάτω από τήν κλασσική ήρεμία πού εόν περιβάλλει, έκαιγε ή φλόγα του μεγαλοφυούς ρομαντικού, του πρόδρομου του ρομαντισμού πού θ' ακολουθούσε. Κάπου κάπου μ' ένα ξαφνικό ξεσπάσμα έλευθερώνεται ό καταπιεσμένος Δαίμων, ίσως αντίθετα κι' από τήν ίδια τή θέληση.

Μετάφραση: Ε. Δ. Α.